

Referat wygłoszony na zebraniu zespołu samokształceniowego do spraw grup rewalidacyjno- wychowawczych w dniu 29 kwietnia 2003r.

Opracowała i wygłosiła: Alina Szumińska

„ZNACZENIE ZABAWY W ROZWOJU DZIECI”

Zabawa- termin używany bardzo dowolnie oznacza każdą czynność wykonywaną dla przyjemności, bez względu na jej końcowy rezultat. Zabawa pozwala dziecku poznać świat czterema podstawowymi metodami- przez naśladowanie, eksplorowanie, próbowanie i konstruowanie.

Znaczenie zabawy dla rozwoju dzieci

1. Rozwój fizyczny.
2. Zachęta do komunikowania się
3. Rozładowanie tłumionych napięć emocjonalnych
4. Ujęcie dla potrzeb i pragnień
5. Uczenie się
6. Stymulowanie twórczości
7. Rozwijanie wglądu w siebie.
8. Uczenie się życia w społeczności.
9. Normy moralne.
10. Uczenie się pełnienia roli w rodzinie dla siebie.
11. Rozwój podstawowych cech osobowości

Zabawa nabiera szczególnego znaczenia w edukacji dzieci niepełnosprawnych. Pozwala na usprawnianie psychoruchowe, intelektualne i społeczne. W zabawie dziecko ma wiele okazji do wykonywania rzeczy niemożliwych w codziennym życiu, realizuje je w sytuacji bezpiecznej, nie jest za to karane, może więc zupełnie swobodnie ujawniać przeżywane w tym

momencie emocje. Bawiąc się dziecko wzbogaca swoją wiedzę nie tylko o świecie, ale i o sobie samym, poznaje swoje możliwości i uczy się je oceniać. Obserwując dziecko w zabawie możemy uświadomić sobie potrzeby dziecka, jego zainteresowania, źródła lęku i frustracji oraz sposoby radzenia sobie w trudnej sytuacji i w potrzebie.

Zabawa w przypadku dzieci upośledzonych umysłowo jest okazją do poznania i określenia poziomu rozwoju mowy, umiejętności komunikacyjnych, sposobów ich porozumiewania się z otoczeniem, rozpoznawania trudności, na jakie napotykać one w zakresie uczenia się. W czasie zabawy terapeuta potrafi określić rysujące się potrzeby dziecka oraz ustalić i określić zakres niezbędnej dla niego pomocy.

Zabawa stwarza warunki, które pozwalają dziecku upośledzonemu na ujawnienie własnej aktywności. Aktywność ta niezależnie od wieku życia, płci i rodzaju dodatkowych wad i zaburzeń rozwojowych, przejawia się w różnorodnych czynnościach i zachowaniach ukierunkowanych na określony cel bądź samo działanie. Działanie małego dziecka z tak zwana normą rozwojową ma przede wszystkim charakter przedmiotowy, działanie nastawione jest głównie na opanowanie przedmiotów, ich poznawanie i manipulowanie nimi. Najprostsze czynności takie jak: chwytanie, potrząsanie, przesuwanie, pisanie, szeregowanie i inne podobne czynności manipulacyjne, a także lokomocyjne: przemieszczanie się, pokonywanie przeszkód, służą do eksploatacji nowego, nieznanego dziecku upośledzonemu świata. Dziecko to poprzez własne działania odkrywa zjawiska dotąd mu nieznanne, poznaje ich istotę, eksperymentuje, doświadcza. Sposobem poznania świata przez dzieci upośledzone umysłowo jest przede wszystkim eksperymentowanie

Przykładami zabaw rozwijających dzieci gibko upośledzone są zabawy ruchowe, manipulacyjne jak te zabawy twórcze, w których aktywnie angażują własne ciało, zwłaszcza ręce i nogi.

Sukces w zabawie dzieci upośledzonych umysłowo to jego sukces życiowy. Doznania przyjemności bawienia się, poczucie bycia sprawczym nowych działań zabawowych jest dla niego najlepszą nagrodą uwieczającą nagradzającą trud włożony w zabawę.

Dzieci głęboko upośledzone mają żywotny rozwój zahamowany stale lub przejściowo. Aby nastąpił dalszy rozwój, należy jego chęć do zabawy rozbudzić, ponieważ dążenie do samorozwoju przejawia się właśnie w zabawie. Na przykład przez „baraszkowanie” dzieci mogą opanować i poznać wiedzę o tym, jak dorośli rówieśnicy mogą przejawiać czułość. Mogą również rozróżniać zachowania pieszczotliwe od zachowań agresywnych. Uczą się również współpracować z rówieśnikami bez lęku i zahamowania, zdają sobie sprawę z własnych odczuć.

Dużo radości sprawiają dzieciom zabawy z wodą. Wzmagają samorodną aktywność dziecka, stwarzają warunki do swobodnego przeżywania różnych stanów emocjonalnych, do wyrażania emocji w sposób prosty, zrozumiały dla każdego nawet najbardziej upośledzonego dziecka.

Dużo warto terapeutycznie dla dzieci głęboko upośledzonych mają zabawy paluszkowe. Są bardzo skuteczne w wyzwolaniu ekspresji emocjonalnej, rozbudzaniu zainteresowania zabawą i skupianiu na niej uwagi. Zabawy te pozwalają na przeżywanie bez wysiłku pozytywnych cech, pozytywnych emocji, ułatwiają kontakt przez dotyk, są dobrym ćwiczeniem w zamianie ról i przewidywania reakcji partnera. Terapia zabaw oparta na dotyku w przypadku dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim stanowi podstawę nawiązania kontaktu. Czasem jest jedyną metodą rozwijającą aktywność dziecka. W odróżnieniu od pozostałych zmysłów, które są zlokalizowane w jednym określonym organie, narządy dotyku rozłożone są na całej powierzchni ciała. Zmysł dotyku reaguje na różne bodźce. Jest czuły na głaskanie, uciskanie, oklepywanie, reaguje na temperaturę, różne faktury przedmiotów, których oddziaływaniom jest poddany.

Dotyk stanowi podstawę kontaktu z dzieckiem upośledzonym umysłowo. Wykorzystujemy w zabawie jego właściwości terapeutyczne i relaksacyjne, ułatwiamy dziecku poznanie samego siebie, rozwijamy świadomość jego własnego ciała i pobudzamy jego ciało do aktywności.

Zabawa wpływa na interakcje nie tylko z dorosłymi, ale także z rówieśnikami w obecności terapeutów.

Podczas zabawy zarówno dziecko upośledzone jak i zdrowe powinno mieć prawo wyboru. To dziecko powinno dyktować co ma robić dorosły. Istotne jest aby zabawa była spontaniczna i ciekawa, pozwalała na spontaniczny rozwój i poznanie świata.

W pracy z dziećmi głęboko upośledzonymi zabawa odgrywa ogromną rolę, gdyż właśnie na niej opiera się stymulacja dziecka. Zabawa jest naturalną formą aktywności dziecka. Dzięki zabawie dzieci mają okazję poznać otaczający świat oraz swoje możliwości. Ważne jest aby wybrać odpowiednią do możliwości dziecka zabawę zgodną z jego zainteresowaniami.

1. Kielar- Turska , Muchacka „Stymulująca i terapeutyczna funkcja zabawy” , Kraków 1999
2. Dyner „Zabawy tematyczne dzieci w domu i przedszkolu” Wrocław 1983